

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL, BANAT, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
REVISTĂ PEDAGOGICĂ-SOCIALĂ

REDAȚIA: CLUJ, STRADA HELTAI, NUMĂRUL 9.
ADMINISTRAȚIA: CLUJ, STRADA AVRAM IANCU No. 62.

CUPRINSUL:

Concordatul și problema învățământului	A. Pora
Un apostol uitat	Traian Șuleu
Rugăciunea noastră	G. B.
Chestiuni de pedagogie medicală	M. Hurducaciu
Mișcări social-politice	* * *
S'a stins o lumină	* * *
Dr. Petru Șpan	Petru Bura ✓
Cămine culturale	* * *
Inspecții școlare	A. Pora
Cronica. — Poșta Redacției.	

ABONAMENTUL ANUAL:

PENTRU INVĂȚĂTORI	50 LEI
PENTRU ALȚI INTELLECTUALI ȘI SOCIETĂȚI	80 LEI
UN NUMĂR	3 LEI

APARE LA 1 ȘI 15 A FIECĂREI LUNI, CU EXCEPȚIA LUNILOR DE VACANȚĂ, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACTOR:
ANDREI PORA

ADMINISTRATOR:
GEORGE STELEA

COLABORATORI:

Gavril Alniășan	Nicolae Janul
Petru Bizerea	George Lipovanu
Ștefan Bota	Constantin Iencica
Ilie Brad	Deomid Bedelean
Petru Bura	Pavel Jumanca
Constantin Baicu	Macedon Linul
Ananie Boldor	Emil Mureșan
Teodor Bucurescu	Ioan Modroiu
Ludovic Cioban	Ioan Moldovan
Nicolae Cristea	Ioan Mango
George Codrea	George Neamțiu
Grațian Capătă	Simion Oros
Toma Cocișiu	Mihail Ogrea
Nicolae Crețu	Petru Olariu
Nicolae Comanici	Candid Popa
Ștefan Dragulescu	Ioan Pavel
George Dragoescu	Emil Pocola
Izidor Dopp	Ștefan Popovici
Emil Drăgan	Octavian Pop
Ioan Deleanu	Eugen Popescu
Andrieu Grecu	Dariu Pop
Pavel Dârlea	Aurel Pintea
Nicolae Firu	Alexandru Roja
George Dragoș	Ioan Roman
Iuliu Groșorean	Petru Savi
Mihail Hurducaciu	Traian Șuteu
Vasile Idu	Petru Vancu

Onisim Sasu
Marian Sasu
Iosif Stanca
George Ugliș
Iosif Velcean
Nicolae Bembea

Concordatul și problema învățământului.

De o vreme, încoace lumea noastră românească se agită într-o măsură destul de pronunțată pe tema Concordatului ce este a se încheia între Statul nostru și Vatican. Considerațiile de critică ori simpatie față cu acest Concordat, iau mai mult aspectul unei lupte ce se dă între biserica ortodoxă ca religie dominantă în stat, și între guvernul țării care se pare că susține acest concordat, deopotrivă cu biserica greco-catolică, care își găsește prin el contactul cu Vaticanul din Roma.

Lupta între aceste grupări fiind mai mult o luptă de natură religioasă, vom stăruii în rândurile de față să ne ocupăm de acest concordat din punct de vedere exclusiv școlar, lucru care nu l-am descoperit în toată discuția care s'a desprins până acum.

În baza Concordatului, catolicilor din România mare li-se asigură dreptul nelimitat, de a-și deschide și susține școli de toate categoriile, de a-și pregăti în mod autonom personalul didactic, de a-și numi, cu încunjurul guvernului acel personal, în general de a-și crea o viață școlară independentă, cu întinse organizațiuni și operațiuni. Ajungându-se a-se încheia între Statul român și Vatican acest Concordat în forma de mai sus, urmarea firească va fi că toate celelalte confesiuni din România Mare, vor pași cu aceleași pretențiuni față cu Statul român, căci ele nu vor admite niciodată un tratament privilegiat al catolicilor. Firește, în măsură și mai pronunțată se vor folosi confesiunile noastre românești, de acest drept al confesiunilor, al bisericilor, de a susține școli.

Astfel ne va fi dat să vedem cum problema învățământului în România Mare devine, contrar evoluției naturale, firești, o problemă bisericească, în loc să devină o problemă de stat per eminentam.

Din acest punct de vedere, încheierea Concordatului între Statul român și Vatican, o găsim de dăunătoare, căci un învățământ pus pe baze confesionale, nu mai poate prezenta toate garanțiile unei dezvoltări normale, progresive a vieții poporului nostru, acum după sguuirea mondială care a trecut și care sguuire a impus noi formule de viață, pentru toate popoarele deci și pentru poporul românesc, și mai știind că aceste noi formule nu prea sunt în spiritul bisericii așa de conservative, și mai ales nu prea sunt în concepția bisericii universale catolice, care ni-se pare că este cea mai autocrată instituțiune din zilele noastre.

Să ne aducem aminte de anii cu vehemente frământări sociale, care au urmat în vremea revoluției franceze și după ea, să ne reamintim lupta între stat, biserică și familie după acea revoluție pe tema învățământului. Barbați renumiți, în frunte cu Robespierre, cereau să se distrugă dreptul bisericii și al familiei asupra instrucției și educației copilului și să se decreteze în mod legislativ dreptul exclusiv al statului de a se îngriji de educația și cultura masselor, căci însăși felul greșit de educație, al bisericii, al societății, al familiei, a fost una din cauzele cari au provocat acea revoluție, însăși spiritul autocrat al bisericii, al familiei și al societății aristocrate, a desarmozat viața, dând naștere unui cataclism așa de înspăimântător. Și știm apoi bine că lupta această de după revoluția franceză, dată între stat și biserică mai ales, asupra întrebării „al cui e copilul“, s'a sfârșit în fine cu triumful statului, devenind în urmă problemă învățământului o problemă de stat sui-generis, a cărei dezvoltare norocoasă a confirmat și verificat în mod evident vederile bărbaților de școală.

Cam așaș situațiune găsim noi în statul

nostru astăzi, după aceasta mare „revoluție mondială“, cu privire la problema învățământului. Câștigată odată integritatea noastră teritorială, ni-se impun noi aranjamente lăuntrice, și ni-se cere o strânsă și armonioasă colaborare a tuturor instituțiilor din stat. Statul, biserica societatea, familia trebuie să se contopească într'o sinteză, tinzând fiecare către același ideal comun: fericirea indivizilor și a masselor. Dar în aceasta muncă, fiecare din acești factori, să-și aibă bine determinat și hotărât terenul său de activitate, modul său de lucrare. Statul să dea directive, să organizeze viața socială, politică, economică, culturală, biserica să lucreze la ușurarea vieții sufletești, la mântuirea sufletelor, societatea și familia, să colaboreze la toate aceste așa, ca din aceasta întreită colaborare să răsara o armonie perfectă, care să facă viața omească suportabilă, frumoasă, umană, fericită.

Un stat cu concepții moderne deci nu mai poate lăsa din mână sa problema învățământului. El trebuie să determine rolul fiecărei instituțiuni, în cadrele sale politice, să conducă și să dea directive. Și fiind învățământul cel mai puternic mijloc de consolidare al unui stat, foarte firesc că acesta trebuie să constituie dreptul exclusiv al statului, care are și mijloacele morale și materiale de a-l organiza și conduce și care este obligat a respecta *singur numai principiile de largă libertate religioasă*, principii răsărite din frământările războiului mondial și recunoscute de statul nostru, la adunarea națională dela Alba-Iulia.

În temeiul acestor drepturi Concordatul dacă este a se încheia, trebuie să se mărginească numai la chestiunea religioasă, iar învățământul trebuie să se decreteze ca o problemă de stat, în înțelesul cel mai sever al cuvântului.

A. Pora.

Un apostol uitat.

Dr. Petru Șpan.

Născut 4 Iunie 1860 — mort 14 Martie 1911.

Să împlinește primul deceniu decând Părintele creșc a chemat la sine pe Dr. Petru Șpan îndrumătorul cuminte al științei noastre dascălești. Deși mutat dela noi de 10 ani, încă nu s'a ivit, omul care să strângă într'un mănunchiu frumos și bine aranjat profesiunile sale de credință și învățătură, pe cari le-a propovăduit $\frac{1}{4}$ de veac de pe catedra sa și le-a eternizat cu mâna de artist a unui mare scriitor în cărțile sale, precum și în articolele răslețe din revistele: „*Foaia pedagogică*“ și „*Vatra școlară*.“ Nul Nu s'a aflat cine să facă acest lucru vrednic de memoria acestui luceafăr strălucitor cum a fost cândva: Dr. Petru Șpan. Și era vrednică de atâta atențiune *opera* acestui mare și luminat dascăl al nostru al tuturor. În viața noastră, ca oameni și slujbași nu am cunoscut o altă ființă, care să'l întreacă în dragostea și interesul deosebit ce a arătat școlii și învățătorilor români. Bunăvoința sa nu avea margini. Era destul să te observe, pentruca cu toată căldura inimii sale să te prezinte celorlalți profesori și pretini ai săi, să te conducă la prelegerile sale, să te facă părtaș lecțiilor sale practice, să te poarte la locuința s'a privată, să te oprească la masă ș. a. Ori unde te aflai cu el, era peste măsură de comunicativ, vesel și plăcut. Ziua, noaptea îl puteai cerceta, căci cu drag te vedea și cu cinste te primea. Era o adevărată revelație sufletească a merge prin Sibiu și a ră-

mânea 1—2 zile în societatea acestui înfocat apostol herbartzillerian. L'ai fi tot ascultat căci ideile și principiile sale erau convingeri drepte și sfinte. Pe ce era deplin convins susținea cu toată convingerea caracterului său integru, chiar și atunci când afirmările sale puteau jigni în dreapta sau stânga. Patimile, scăderile și nedreptățile oamenilor mici la suflet le infera cu toată asprimea. Aceasta însușire i-a și adus pe cap multe neplăceri și mizerii mărunte, pe cari totdeauna le-a înfruntat cu o tărie supraomenească. Era un om intrasigent, care nu cunoștea momelile și lingușirile. Inima și sufletul său de român i-au rămas curate ca aurul.

După ce a început a redacta revista „*Vatra școlară*“ — legătura dintre el și învățători a devenit și mai intimă. O deosebită simpatie păstra câtorva învățători, cari deși în școală nu i-au fost elevi totuși prin diligență proprie ajunseră să-i patrundă tainele scrisului său și a stăpâni cu destulă siguranță teoriile dezvoltate și profesate de el. Ba mai târziu și începură a scrie cu destul succes în direcțiunile arătate de măestru. Aceasta îl mulțamea și satisfăcea peste măsură încât nu avea vorbe de laudă și admirație.

Toate succesele și rezultatele frumoase la cari a ajuns, sunt a să atribui însușirilor nobile cu cari a fost înzestrat, și pregătirilor înalte ce și-a câștigat la universitățile germane din Viena

și Iena. A fost ucenicul marelui pedagog modern Dr. W. Rein, dela cursurile cărui s'a întors stăpân, pe întreg aparatul pedagogiei științifice. Întors acasă face studii scrioase asupra firii și individualității neamului nostru, aplicând la noi numai ceia ce să putea și nici decât sistemul și teoriile străinilor pe deaîntregul. Unde nu putea aplica să ajuta inventând și dezvoltând principii și teorii științifice nouă bazate până în amănunte pe legile psihologice, pedagogice și didactice. Puterea și caracterul științific al acestor legi ne dau astăzi un sistem întreg, bine rotunzit și dezvoltat românesc. Ba putem afirma mai mult. Cu cât acest sistem să întinde și lățește tot mai tare cu atât să sălășluște în inimile mai multora pentru a le întări puterea și spon capacitatea lor de lucru. Și precum apa, izvorului să tot strânge până în unde line începe a să revărsa pentru a croi matca noului părau, astfel și sistemul științei nouă pedagogice s'a tot întins până a dat naștere unui curent pedegogic sănătos și modern. Curentul acesta a rupt'o cu trecutul. Așezat pe teorii moderne, nutrit de principii științifice originale, e chemat a forma o direcțiune sănătoasă pe câmpul literaturii noastre pedagogice. Și fiindcă această mișcare înviorătoare e menită a curăți rugina trecutului o putem boteza: *scoala cea nouă în pedagogia românească*.

Cel ce voieste să cunoască principiile și teoriile acestei școli, n'are decât să studieze și aprofundeze opurile mai mici și mai mari, cari au apărut sub iscălitura marelui ei întemeietor și propagator Dr. Petru Span. Unele cuprind partea *teoretică*, iar altele conțin partea *practică*. În partea teoretică vom găsi legile psihologice, cari sunt temelii edificiului cultural, legile pedagogice după cari trebuie să se strângă materialul trebuincios la edificare, și legile didactice după cari are să se săvârșească însași edificarea. În partea practică să dovedește cum școala nouă știe folosi aceste principii în viața școlară. — Una pe alta să ajută și întregesc în cel mai perfect acord.

Suflet nobil! Ne iartă îndrăsneala dacă acum după 10 ani de uitare și întrelăsare ne aducem aminte de Tine. Așa modești cum ne ști, îndrăsnim să-ți evocăm amintirea ta scumpă, căci în vremile de urgie, tu erai soarele strălucitor al nădejdelor noastre de mai bine. Tu vărsai cu înbelșugare balzamil întăritor de conștiințe în sufletele noastre de oameni necăjiți. Teroarea dușmanilor nu Te speria, și tot cu mai multă putere ne întărbătai în munca noastră de creștere națională. Acolo în sferile senine bucură-te și Tu, căci am triumfat. Școala românească a rupt cătușile de fer și astăzi e stăpână pe soarta sa. Și dacă a putut să țină sus steagul curat și nepătat meritul este și al Tău. Ne luminează însă mințile și dacă în vremile de urgie am întrelăsat ceva cu voe ori fără voe, să putem vindeca astăzi cu îndoiță măsură spre lucruri noastre și mulțămirea Ta. Să ai un somn mai lin ca în viața Ta sbuciumată.

Traian Șuteu.

Rugăciunea noastră.

Stăpâne, Impărate! La tronul tău ceresc
Își pleacă azi genunchii, poporul românesc.

Când valul ne-amenință, la tine alergăm —
Când vine mântuirea, pre tine te laudăm,

Pe lume 'ntre popoară, de când ne-am pomenit,
Noi n'am mai avut pace, aici la Răsărit.

Acuș ne-a fost moșia călcată de păgâni,
Acuș robită limba și legea din bătrâni.

Sudoarea feței noastre pe alții i-a 'ndulcit —
Noi n'aveam, decât ceriul și doina de jelit . . .

Am dus în umilință viață de martiri:
Săraci și blânzi cu duhul — cum scrie'n „Fericiri“...

Și iată, că din visul martirilor de ieri,
Răsare România, dar iarăși — în dureri.

Războiul ne-a stros țara și 'n lipsuri ne- alăsat,
Iar lupii stau la pândă, cu gândul blăstămat . . .

Părinte! Dă-ne nouă ne'nvinsă arma ta:
Credința, care face minuni la vreme grea!

Ajută-ne să frângem cu sufletul senin
Săgețile dușmane, aprinse de venin!

Dă inimelor noastre țările în dureri
Și mângâe-ne frații rămași în alte țeri.

În vremile-astea grele și pline de nevoi —
Alungă neunirea și vrajba dintre noi!

Incheagă-ne 'ntrun cuget prin duhul tău cel sfânt,
S'aflăm odată pacea, în vechiul nost pământ!

Precum ne-ai fost pân' astăzi Părinte 'ndurător,
Indreapță pașii noștri și 'n veacul viitor.

G. B.

Frângurele.

— A. G. Olănescu —

Orice faptă rea săvârșită de o ființă omenească constituie scăderea patrimoniului moral al omenirii întregi,

Din toate pornirile sufletului mila este cea mai dumnezeiască.

O morală fără religie apare ca o clădire fără temelie sau ca o alergare fără țel.

Proclamarea adevărului este misiunea cea mai nobilă, cu condiția să nu fie exploatată în serviciul unui interes.

Chestiuni de pedagogie medicală.

I.

„Sufletul este atât de profund, încât ori-cât ai căuta să-i străbăți toate drumurile posibile, tot nu vei putea da de marginile lui“, s'a exprimat *Heraclit* și prin aceasta a redat adevărul cu mult mai mult, decât ori cât de mult putea el să creadă.

Știința întâmpină greutăți mari când este vorba să observe formele ce le prezintă viața organică a organismelor superioare; acestea greutăți sunt însă cu mult mai mari când cauiam să observăm formele și fenomenele vieții sufletești. Formele sufletești sunt într-o continuă schimbare, ele sunt extrem de complicate și multe din ele, cari, fără îndoială, conlucrează, rămân totuși ascunse pentru scrutător. Este greu a prinde și a descrie exact conținutul adevărat al lor și este și mai greu de a afla relațiunile lor cauzale și de a le înțelege însămnătatea lor și cu atât mai greu, cu cât aceste posibilități de înțelegere și de descriere sunt reduse prin faptul unelor defecte organice, de cari trebuie să se țină seamă. (De ex. defectul organic al surdomutismului în alt defect organic.)

Dela naștere sufletul răspunde prin diferite mișcări la ori-care influință venită dela lumea exterioară, prin care mișcare fizicul omenesc — punându-să în funcțiune — denoată viața înseși. Viața externă și internă a oamenilor să bazează pe faptul, că aude, vede, vorbește, pipăre și miroasă, fie acestea funcțiuni deosebite una de altă, fie funcțiuni colective. Afară oamenii cât și animalele să caracterizează după aceste acțiuni ori mișcări. Ținuta corpului, gesturile, expresia feței sunt tot atâtea motive cardinale, dela cari putem deduce asupra vieții inierne și asupra caracterelor omenesți.

Corpul fizic este instrumentul spiritului. Numai cunoscând fizicul omenesc, putem cunoaște spiritul aceluia, căci prin corpul fizic să manifestă spiritul. Gestul natural, este reflexiunea externă, necesă făcută în conformitate cu înseși viața internă. Viața internă, manifestarea spirituală, dispoziția omenească bună sau rea, deci nu pot fi lipsite de semnele lor externe inerente.

Buna dispoziție sau dispoziția rea sufletească nu numai în calitatea sa de simțire este deosebită, ci este deosebită și în gesturile sale externe. Intristarea și în general toate pornirile sufletești mari, îi răpesc celui aflos nu numai vorba, cuvântul, ci este impresionat în toată ființa sa. Unde nu este nimica de spus, acolo nu este nici gest, iar cine are ceva de spus — acela —, în urma funcțiunilor sufletești, cari radiază și în urma funcțiunilor ce să petrec în intern, influințând într'un mod ritmic asupra musculaturii fizicului vorbește nu numai cu gura, ci cu întreg fizicul. Pentru a face o mișcare armonioasă este de lipsă, ca spațiul și jurul să-și dea o deplină libertate.

Instituțiile de surdomunți cu toată aranjarea

lor internă sunt instituite alcătuite în spiritul instituțiilor de educațiune și instrucțiune individuală, deci ar fi, că în acestea instituție să se arate rezultatele celea mai frumoase, dacă n'ar fi greșelile ce sunt și vor să se elimineze.

În instituțiile de surdomunți se învață vorbe vie să fac năzuinți de-a îndepăria defectul mutismului și a-i forma elevului un anumit cerc de cuvinte de vorbe vii. Dar când să învață nu să comunice cuvântul necesar, ci să operează cu'n material mort de cuvinte. Aceasta este o greșală. Să fice mai mult o instrucție de formalitate, deși ar trebui să se vorbească și anume acela, ce elevului îi place să spună.

Materialul comunicat numai atunci devine posesiunea elevului, dacă acel material înainte de toate a fost luat din buna dispoziție a elevului. Cea dintâi manifestare a elevului, dispoziția și simțirile din viața internă de comun, izvorăsc din sentimentele egoiste ale copiilor. Pe gradul inferior nu e nevoie de cunoștințe reale, nici de cercul de conversație al exercițiilor de vorbire și cugetare. În prima fază a vieții copilărești nu sunt decât: simțiri, dorinți, poftă, plângeri cu'n cuvânt nu sunt decât manifestări subiective, cece este în conformitate și cu adevărurile fiziologice.

Chiar și noi, cari ne judecăm sub alt raport în dimineață nu suntem decât voie buna dispoziție și simțiri și numai mai târziu începem să filozofăm și să ne cugetăm.

Până când surdomutul nu știe vorbi, trebuie să-i dăm posibilitatea de-a spune cece el voiește și să nu reproducem cu el cece noi dorim. Numai acel profesor va instrua cu rezultat un surdomut, care îl cunoaște.

Dacă nu cunoaștem sufletul, cugetele simțirile lui externe și interne, dispozițiile bune sau rele, dacă nu vom fi în stare a căuta expresiunea potrivită lui, nu fi vom putea deslega limba nici-când. Dacă un cuvânt n'are farmec și interesul cuvântului nu va avea nici eoul dorit. În sufletul celui care-l va spune este necunoscut, este un lucru rece și nu va prinde rădăcini. Drumul la priceperea și deșteptarea surdomutului porneștedelabun a dispoziție sufletească a sa.

II.

Viața oamenilor în urma influințelor externe-interne este deosebită. Viața noastră să deosebește de viața altui om. Tot așa viața surdomutului este alta decât a noastră. Are însă viața, are dispoziție, are simțiri, are porniri și are ritm. Toate acestea și-le exprimă prin semne. Numai că semnele lor nu să prezintă exclusiv, ca imaginea externă a vieții interne, ca ale noastre, ci designează și reprezintă concepțiuni și înțelegeri. Ritmicul nostru extern, adică gesturile noastre sunt în legătură cu dispoziția bună sau rea a noastră; pre când ale surdomunților sunt asociate cu priceperea lor. Gesturile noastre sunt de-o plăcută dispoziție sunt ceva armonic, mișcările surdomutului sunt fără tact și disarmonice. Intre semne și gest trebuie deci să facem o clasificare să legăm o paralelă.

Putința de exprimare la surdomuți — trebuie să le-o dăm nu prin intuițiune — adecă prin semne, ci conform ritmicului acțiunii spirituale, adecă conform simțirii lor. Surdomutul care învață a vorbi, vorbească atunci când voiește.

Elevul surdomut trăiește o viață copilărească în gradul cel mai pronunțat ce se poate, care e plină de egoism, de influințare, încredere și apreciere de sine și deci unui profesor special nu-i este îngăduit, ca manifestările, pronunțările lor să le oprească pe buzele lor, ci chiar din contra, ca un material prețios de pronunțare trebuie să le folosească.

Surdomutul să spună cece voiește.

Numai manifestarea individuală poate rămâne acolo de unde a provenit și nici decât discursurile semnate pe tabla neagră.

Vorbirea la surdomuți să poate asemena cu un stare fluviu, care cu cât curge mai bine, cu atâta izvorește mai cu abundență. Surdomutul, al cărui material de pronunțat corespunde bunei dispoziții sufletești nici-când nu va face semne fără ritm, ci va gesticula armonic și plăcut.

Gestul față cu semnul apare ca un medicament, care chiar pentru a preveni semnelui acaparează pentru trebuințele sale mâna și jocul feței. Gestul să prezintă totdeauna, ca ritmul extern al dispoziției interne. De ex: Un elev nervos și vesnic preocupat, vorbind cu un accent special la surdomuți, și care la început vorbește neorânduit, cu aplicarea continuă a gestului ritmic, cu gimnastica de mână și picioare să poate desvâța de greșelile împreunate cu defectul surdomulismului.

Față cu elevul surdomut, care vorbește fără accent ori prin semne aducem gestul, care restabilește echilibrul dintre urechea surdă și simțirile interne.

Surdomuții au o caracteristică deosebită în vorbire. Doriștele, sentimentele lor să pronunță fără nici-o flexibilitate, fără nici un ritm, semnele lor sunt rigide și prea respingătoare, cu toate că consonanțele externe ar trebui să caracterizeze echilibrul intern. În sufletul surdomutului este echilibru, pentru că este cu rațiune cuopăniță, deci trebuie să ne nizuim, ca semnele lor externe să le aducem în consonanță cu echilibrul intern. Trebuie deci învațat, dedat să gesticuleze. Undeva într'un stat european apusean mi-aduc aminte este o școală, unde pe cei cu auz la exprimarea fie cărui cuvânt îi învață să aibă un semn, un gest, un ritm plastic. Din aceasta școală ies cei mai buni teatraliști.

Miscările acestea naturale a fizicului, minica feței, gesticularea ageră a mâinilor o vedem dealifet și la mulți profesori. Abstrăgând de la faptul, că acestea mișcări sunt de multe-ori înconștii, căci într'adevăr în celea mai multe cazuri sunt instinctive și să produc pentru învingerea greutăților simțite în decursul unor cursuri ce predau, toțiși își au rolul lor înportant.

Gestul eliminază semnul. Când elevul are ceva de spus, natural nu numai musculatura

organului de vobire este în funcțiune, ci atât fața cât și mâinile, picioarele și altele, cu'n cuvânt întreg fizicul își are rolul său de funcțiune potrivită.

Gestul face mai expresivă vorba, uniformizează ritmul de muncă a corpului și intelectului, face graiul mai viu, mai accentuat, mai plastic.

Nu este accent fără o ageritate oarecare și nici-o agerime fără gest.

Ceace se face să se facă cât mai bine, cât mai perfect. Cuvintele, vorbele greșite, fără accent și monotone, exprimate rău incontinuu trebuie repetate, îndreptate și corese, iar dacă avem un răspuns bun acela e de ajuns a-l reproduce o singură dată.

Semnul măiestrit ce să naște, trebuie inpedecat și înlocuit cu gestul natural ce urmează din întocmirea corespunzătoare a cutărui organ. Secretul vocii de vobire la surdomuți constă în gestul ritmic făcut deodată și în același timp cu grăirea, căci surdomuții nu pot fi fără semnele exterioare obișnute. Experința dovedește indeajuns, că deosebitele ziceri, interziceri, admōnieri, întrebări însoțite cu gesturile potrivite surdomuților ei le cunosc despre gesturile respective, pot să le și numească, deci gestul nu este numai ritmicul accentuat și plastică vorbirei, ci să prezintă și ca interpretul acelora. Gestul întotdeauna poate și exprima. Pronunțarea instinctivă externă a surdomuților trebuie canalizată, redusă la gesturi. Nu semne să facă, ci să gesticuleze. Nu să răspundă, ci să vorbească. Limba vie să poate învața numai în cerc viu, iar cea mai eclatantă însușire a graiului viu este gestul. Numai instrumentele, mecanismele de vorbit nu gesticulează.

Cluj, la 10 Martie 1921.

M. Hurducaci
prof. de ped. med.

Mișcări social-politice.

(tr.) Cetățenii județului Sibiu în două întruniri publice și-au arătat nemulțămirea față de factorii nosirii legislativi, cari de 2 ani și mai bice nu pot dovedi nimic serios la activul lucrărilor lor parlamentare. În moțiunile cari le-au votat la Sibiu și Sebeș apelează la toți factorii vieții noastre publice ca punând la o parte interesele de partid să se însuflețească numai de interesele superioare ale țării. Să caute mijloacele cele mai potrivite cari să strângă toate valorile de samă pentru a grăbi opera de refacere și consolidare a Regatului nostru.

Aceste somări au sosit tocmai la vreme, după ce le-a premers cuvântul regal care espres a cerut ca să înceteze certele și desbinările și să fie cu toții: „buni români”. — Da! Buni români strigăm și noi, cari să se intereseze de soarta neamului nostru. — Țara sângerează încă din rănile lăsate de cumplitul războiu. Dacă acestora nu li-să aplică remedii vindecătoare pot să se învineze spre răul și nenorocirea noastră. E lipsă să se înceapă odată opera de refacere și consolidare spre a se pune capet haosului în care cr-

becănu. Timpul e scump și nu trebuie pierdut, ca să nu apucăm pe povârniș. Cuprinși în val-vârtejul rău'ăților mai grea ne va fi revenirea la realitate.

Neamul românesc după ce s'a ajuns visul de veacuri, leagă mari nădejdi de viitorul său, pe care l-a încredințat dlor parlamentari. Aceștia trebuie deci să și dea samă de răspunderea ce și-au pus în ei milioanele de alegători.

Să înceteze deci certele și patimile dejositoare cari degradează nimbul ce trebuie să fie cea mai sfântă biserică politică a unui neam. E timpul ca să vedem pornită și munca rodnică care izvoarește din dragoste de neam, să organizeze și consolideze întreaga noastră viață morală, culturală, socială și politică.

La din contră ce să poate întâmpla?

Pilda sibienilor s'o urmeze și alte județe. În loc de somări ne vom pomeni că alegătorii rând pe rând vor detrage încrederea mandatarilor săi, și vor cerca în mulțimea de luptători alși conducători politici cari vor fi mai bogăți la fapte.

Cei somați să ia aminte.

S'a stins o lumină.

Nicolae Nașcu inv. în comuna Lunca bra-dului (Polăți) jud. Murăș-Turda a repausat în 26 Febr. a. c. Prohodul l'a săvârșit 3 preoți, ear răspunsurile funebrele le-au dat învățătorii din jur, cari au luat parte.

Repausatul s'a născut în comuna Bârla (jud. Bistrița) la a. 1877 din părinți de preot. După absolvarea clasei a VI. liceală s'a înscris la teologie în Sibiu. În timpul cât a stat în Sibiu s-a pregătit și pentru cariera de învățător, pentru care avea o deosebită dragoste. În a. 1899 e ales preot în comuna Polăți unde, funcționează și ca învățător. După un an de preoție ajunge văduv, iar după vreo 2 ani abzice de preoție și se căsătorește a doua oră funcționând mai departe numai ca învățător. În calitate de învățător a dezvoltat o muncă rodnică atât în școală cât și afară de școală, iar prin ținuta sa corectă și-a câștigat dragostea și stima poporului și a colegilor lui. Pentru curajul cu care și arăta dragostea de neam, — cei răi l'au persecutat, așa că în anul 1916 luna Sept. a fost închis în temințele Clujului, unde a avut să sufere un an de zile, iar după aceea a stat un an ca internat. Reîntors iarăși la locul său în aerul liber al României mari, începe din nou munca sa de apostol, dar umezeala temniței și lipsurile internării i-au scurtat zilele vieții, căci la vârsta de 44 ani cade de o moarte subită, lăsând soția văduvă și un copil orfan de ambii părinți.

Poporul din comună și jur și-a manifestat dragostea și recunoștința față de repausatul, căci a luat parte la înmormântare cu mic și mare, tânăr și bătrân fiecare cu ochii înlăcrimați.

Din partea revizoratului școlar și din partea asociației învățătorilor din județ a fost delegat

învățătorul din Deda Ioan Borșianu, care prin cuvinte duioase, arată publicului intristat calitățile frumoase ale fostului lor învățător, arată pierderea ce o suferă comuna și neamul prin pierderea bunilor să-i fii. În numele învățătorimii și al revizoratului depune o lacrimă și o mână de țărina în mormântul celui ce o viața întreagă a muncit și s'a jertfit, iar intristatei familii transmite sincere condolențe.

Odihnească cu cei buni!

Un asistent.

† Dr. Petru Șpan.

Se împlinesc 10 ani dela moartea lui Dr. P. Șpan profesor de pedagogie la seminarul „Andreian” din Sibiu. Cine a fost Dr. P. Șpan, o știe mulțimea de învățători cari au avut norocul să-i asculte lecțiile minunate și pline de avânt și cari au avut o așa mare influință asupra mai multor generații de învățători. Sunt rari acei profesori cari să fi avut norocul acela de-a influința așa puternic asupra elevilor săi și să trăiască mai viu în sufletul acelor, cum a avut-o în viața sa Dr. P. Șpan.

Ca fost elev a lui, care i-am ascultat lecțiile în decurs de 3 ani de zile, îmi aduc aminte cu cea mai mare venerațiune de acest bărbat cinstit, pedagog escelent și român adevărat.

Nu voesc să descriu mai pe larg activitatea acestui bărbat de școală, care în timp de 19 ani a fost un îndrumător adevărat al învățătorimii române, atât dela catedră cât și prin numeroasele scrieri pedagogice, revista „Vatra școlară” și numeroase articole pedagogice publicate prin diferite reviste și foi, care lucru ar reclama un studiu mai amănunțit ce-ar trece cadrele unui articol de revistă, ci mai mult voesc a reaminti viața acestui profesor de pedagogie, prieten al dascălului român, care așa de mult a contribuit în viața sa la înălțarea nivelului moral și intelectual al dascălului român și prosperarea școlii române din Ardeal.

Dr. P. Șpan s'a născut în 4 Iunie 1860 în comuna Lupșa din munții Apuseni. Urmând școala primară în comuna natală și școala ungurească din Trăscău a trecut la gimnaziul din Blaj. În anul 1881 s'a înscris la teologia din Sibiu. După absolvarea teologiei, în toamna anului 1884 s'a înscris la universitatea din Viena, unde a ascultat studii pedagogice, filosofice și istorice. După 2 ani a trecut la universitatea din Jena, unde a ascultat între alții pe Dr. Euchen și Dr. W. Rein, când apoi în toamna anului 1887 a trecut examenul de doctorat. După aceasta, 4 ani a funcționat la școala civilă de fete a „Asociațiunii” din Sibiu până în 1 Martie 1892, când a fost numit ca profesor la seminarul „Andreian” unde a funcționat neîntrerupt până la moartea sa.

Activitatea laborioasă a profesorului Dr. P. Șpan s'a manifestat în mai multe direcțiuni și anume: la catedră, ca scriitor și pe teren public social.

La catedră Dr. P. Șpan a fost un adevărat artist prin felul lui de a preda lecțiile. Știa să țină încordată atențiunea elevilor săi, așa, că oarele de Psihologie, Didactică și Pedagogie erau clipe de recreație sufletească și l-ai fi ascultat oare întregi fără a simți oboseală. Simțându-se pe deplin stăpân pe știința sa, vorbea cu atâta foc și competență încât te captiva și era imposibilitate a nu fi atent la lecțiile lui. Acestui fapt de-a ști împărțași elevilor săi, științele pedagogice, în mod atât de clar și sugestiv e a se mulțami, că mai multe generații de învățători eșiți de sub mâna lui au fost toți atâția apostoli a noilor idei pedagogice propovăduite de distinsul profesor Dr. P. Șpan.

Deci dacă s'a putut constată un progres îmbucurător în instrucția școlii primare conf. ort. în cea mai mare parte are a se mulțami profesorului Dr. P. Șpan, care a știut să-și împărțesească cunoștințele sale bogate din domeniul pedagogiei elevilor săi cari îl iubeau și adorau.

Iată cum îl apreciază Prea Cuviosia Sa Dr. Eusebiu R. Roșca directorul seminarului „Adreian” din Sibiu în cuvântarea funebrală ținută la înmormântarea profesorului Dr. P. Șpan: „Pe acest teren, adevărat a științelor pedagogice, a și fost defunctul în domeniul propriu, pentru-că el nu s'a mulțamit numai cu o lucrare de robotă zilnică, ce i-o determina sfera de activitate în îngustul spațiu al catedrei profesore, ci stăpânit de un idealism până la extrem, conștiu de înrăurirea bine făcătoare a cunoștințelor pedagogice, cu insistență căuta, ca acestea cunoștințe să le sădească în inima elevilor săi în și afară de școală, și martori sunt toți foștii lui elevi, că dacă în biserica noastră se poate constata un progres îmbucurător în ale instrucțiunii elementare, aceasta în mare parte este a se atribui zelului și cunoștințelor pedagogice temeinice ale profesorului Dr. P. Șpan.”¹

Afară de acestea profesorul Dr. P. Șpan era și un naționalist până la extrem. Acest simț național căuta cu toate prilejurile a-l propovădui și dela catedră cu scopul de a-l infiltra în inima elevilor săi. Avea o credință firmă și nestrămutată în vitalitatea poporului român, îi profetia mare viitor și îndeplinirea idealului național în timpul cel mai scurt care astăzi îl și vedem realizat.

N'am uitat și nu voi să uit în viața mea, cum într'un moment de inspirație, la o oară de Psihologie, abătându-se dela obiect și vorbind despre vitegiile săvârșite de moși în 1848, la cari tinea așa de mult, a zis următoarele cuvinte memorabile: „Domnitor! Am o credință și convingere nestrămutată în țaria și vitalitatea poporului nostru asuprit de veacuri. Poporul român va se aibă un rol conducător și preponderant în orientul Europei. Nu vor se treacă 20 ani, țara românească va devini o împărăție mare și la Alba Julia o să se încoroneze împăratul tuturor Românilor.” Și iată profetia profesului Dr. P. Șpan s'a împlinit mai curând de cum presu-

puneam noi, durere însă că regretatul Dr. P. Șpan nu și-a putut vedea realizat visul cu ochii.

„Ca scriitor Dr. P. Șpan asemenea a desvoltat o activitate bogată în ramul științelor pedagogice. În pedagogie este elevul învățatului filosof și pedagog german I. F. Herbart; la ideile pedagogice ale acestuia a ținut cu credință, pentru-că avea convingerea, că sunt temelia adevărată pe care se poate clădi cultura morală și intelectuală, caracterul sănătos al poporului nostru. Pentru împretinirea învățătorimii și a elevilor săi cu aceste idei, a desvoltat a propagandă activă în favorul lor prin graiu viu, prin scrieri pedagogice, prin articole pedagogice în Foaia pedagogică și „Vatra școlară și prin alte ziare.”¹

Scrierile de o incontestabilă valoare pedagogică și științifică a lui Dr. P. Șpan sunt: „Lecții de didactică”. „Lecții de Psihologie”. „Idei pregătitoare în pedagogie”. „Treptele formale ale învățământului”. „Lecții de pedagogie”. „Intrebări de educațiune și instrucțiune”. „Povești pentru anul I. școlar”. Afară de acestea a mai scris: „Dr. Danil P. Barcian. Viața și activitatea lui.” „Școala lui Șaguna”. „Noul Abecedar”. Calauza noului Abecedar și Cartea de cetire cl. II-a. Celelalte cărți de cetire pentru cl. III—VI. avea de gând să le tipărească. Asemenea a redactat până la moartea sa și prețioasa revistă „Vatra școlară.”

Toate scrierile lui întocmai ca și științele pedagogice propovăduite dela catedră sunt clare, scrise, într'un stil captivant și înalțător cum numai D. P. Șpan știe să scrie.

Dr. P. Șpan afară de activitatea desfășorată dela catedră, ca scriitor și publicist, a luat parte la toate manifestațiunile culturale, publice și sociale de pe timpul lui. Il vedem ca deputat sinodal și congresual la sinodul arhidicesan și congresul național din Sibiu unde lua parte activă și cuvântul lui era ascultat și apreciat. A fost apoi membru al Reuniunii române de muzică din Sibiu. Vicepreședintele Reuniunii învățătorești gr. or. din tractul Sibiului. A condus ca comisar consistorial mai de multe ori conferințele învățătorești introduse la 1898 în locul Reunimilor învățătorești, unde bogatele sale cunoștințe pedagogice le-a știut utiliza în folosul învățătorimii și a școlii române.

În totalitatea ei activitatea laborioasă și multilaterală a profesorului Dr. P. Șpan a avut o influință bine făcătoare asupra multor generații de învățători, cari la rândul lor înarmați cu concepțiile pedagogice noi, cu iubirea de limba, neam și lege infiltrată în suflete a dat un nou avânt școlii primare române.

Pentru toate ce a făcut, eminentul profesor, luminatul pedagog, omul cinstit și insuflețitul luptător naționalist pentru cauza înalțării țării învățătorești, pe care atât de mult a iubit-o, cred că ne împlinim o datorie de onoare închinând o pagină din acest număr intru pomenirea profesorului Dr. P. Șpan.

Petru Bura.

¹ Vatra școlară anul IV. No. 4—5 pag. 131.

¹ Vatra școlară anul IV. No. 4—5.

Cămine culturale.

Pentru frumuseța ei, dăm în întregime circula „Casei școalelor“ din București, adresată tuturor Revizoratelor școlare, în scopul organizării și înființării, la sate și orașe, de „Cămine Culturale“, Iată-o :

Ridicarea poporului, azi, după ruinătoarea furtună a războiului nu se poate face decât printr'o educație liberatoare săvârșită prin școală și prin munca socială a tuturor oamenilor de cultură. Învățătorul trebuie să stea în fruntea lor și silința lui va fi aceea de a se impune tuturor. El trebuie să fie — primus inter pares.

Oricât de bune vor fi legiurile ce se fac pentru muncitorii țării, ele nu vor face atât cât trebuie dacă acești oameni vor trăi mereu în umbră și în neștiință.

Învățătorul nu va învăța numai pe copii, dar și pe părinții lor. O muncă școlară se va împleti cu o nepregetată muncă socială un an, un secol, o vecinicie, până când țara aceasta va fi o fașie de lumină pe pământ, iar oamenii mai buni, mai drepecți, mai credincioși.

După generația care a căzut sub ruina furtunii trebuie să se ridice generația constructivă, generația creatoare și de lucruri și de idei și de viață.

Școala nu va fi atunci numai în clasă, nici biserica numai în biserică, ci și în afară de acestea, pretutindeni unde o credință trebuie ridicată și unde un prejudețiu trebuie distrus. Altfel ceea ce se zidește în clasă și în biserică se va dărâma a doua zi în societate, ca zidurile din legendă, cari înălțate ziua se prăbușiau în întuneric noaptea.

„Dacă învățătorul ar considera rolul său ca terminat, îndată ce a dat strict cantitatea și felul de muncă pentru care e răsplătit el ar fi un bun slujbaş, dar nu și-ar merita numele de apostol cu care se glorifică și n'ar fi un bun patriot“.

Furtuna războiului a trecut. De-ăcu tot omul trebuie să ducă la loc ceea ce furtuna a mișcat din locul său, dar să și facă din nou ceea ce s'a năruit de vijelie.

Cine ar suferi oare să trăiască, ca șopârta printre ruine ?

Și nu e numai ruina vieții materiale care cere osteneala noastră a tuturor, dar și sufletul milioaneilor de oameni, muncitori și lucrători, mai ales acesta.

Gândiți-vă Domnilor dacă mai putem lăsa pe muncitorii satelor și-ai orașelor, fără de carte sau cu acea cultură ce li s'a dat în 4—5 ani de școală primară ? Aceasta, spune un mare reformator școlar, valorează cât darul Danaidelor. Dacă-i lăsăm numai cu atât dăm oamenilor o scântee pe care n'o pot păzi un ciocan pe care nu-l pot mânui, o constituție sufletească ce înlesnește mai mult munca demagogului, care făgăduiește tot, decât pe aceia a conducătorului credincios adevărului.

Nu uitați că s'au dat poporului toate libertățile câte se pot da și că acest popor nu cunoaște și nu înțelege încă problema de Stat, pentru că nu e încă educat cetățenește. Câți s'au ostenit pentru aceasta ? Omul din popor nu cunoaște nici scopul, nici alcătuirea, nici funcțiunile organismului statului. Interesele generale ale Țării, n'au intrat încă în inima lui și totuși i s'a dat votul care să hotărască puterea și dreptul statului, i s'a dat o sarcină în organismul statului.

Ei bine, dacă vrem ca darul acesta să nu rămână fără de folos, să luminăm, să îndrumăm și să dăm din largă și nemărginită iubire de oameni tot ce este de folos pentru întărirea și ridicarea lor.

Intr'o carte ce se pregătește acum și care va fi pusă în mâna tuturor învățătorilor din țară, se va arăta care este realitatea vieții românești în ceasul de față, pentru ca gândind-o adânc, fiecare să-și lege sufletul și munca de îmbunătățirea ei.

Ceasul acesta de adâncă primenire morală a omenirii îi alege tot pe învățători pentru refacerea și ridicarea țării. Muncitorii germani și-au impus cu un elan de clasică virtute, două ceasuri pe zi, în afară de obicinuita lor muncă, pentru ridicarea Germaniei zdrobite. „Imperativul categoric“ pus la 1808 școlai populare și învățătorilor ei, și-l pune acum însăși conștiința poporului. Nu statul, ci milioanele de oameni înviorate de credința prefacerii să se ridice din sfărâmurile ruinelor și să lege viața, care s'a descheiat din toate legăturile ei.

Ca și ei trebuie să dăruim și noi ceasul nostru pentru țară. Bucuria de a fi dobândit ceea ce de o mie de ani așteaptă conștiința istorică a neamului nostru, trebuie să se vadă în ofranda de muncă constructivă a tuturor învățătorilor.

Pe munca lor se razimă mântuirea oamenilor. Ei vor fi așa cum vor fi învățătorii. Starea rea a casei oamenești, curtea desgrădită, pământul nelucrat, pomii uscați de omide, vitele schilodite, obiceiurile pierdute, toată ruina vieții și a lucrurilor cade asupra lor pentru că ei sunt puterea educatoare a omenirii. Alții în afară de ei n'avem.

Domnii Voastre, Domnule Revizor vă revine sarcina de a mișca conștiințele și a impune binele. Vânturând colțul de țară asupra căruia lucrați, duceți în fiecare așezare de oameni, toată râvna și iubirea. Activitatea D-v de îndrumare și de control nu trebuie să se mărginească numai la școală. Aceasta nu e niciodată de ajuns. După ce școală a fost cercetată și îndrumată rămâne să se vadă cum se răsfrânge ea în viața satului, în spiritul și în munca oamenilor.

Trebuie văzut și răul și binele și curățat isvorul dacă pârăul e turbure și necurat. Nimeni nu trebuie să trească prin sat ca o pasăre a văzduhului. Ce apostol, a cătreerat lumea, numai pentru a o privi ?

Pentru aceste, va fi de văzut dacă învăță-

torul își cunoaște satul, și dacă conștiința lui i-a impus ceva pentru nevoile și lipsurile mulțimei.

Insuflețiți-l pentru cele mai sfioase începuturi, arătați-i fapta cea de lipsă și legați de ea sufletul tuturor oamenilor.

Pentru calăuzirea D-v. în cercetarea locului și a oamenilor, se alătură la aceste un memento sumar, din cercetarea căruia voți înțelege ce este să se facă.

În puterea sufletului D-v. însă stă și realizarea lucrului și știința despre cele ce trebuie să se facă.

Cartea ce va urma și care va sta la temelia faptelor de mâine va fi îndrumător tuturor.

Se recomandă în aceasta circulară a noastră, școală de educație cetățenească a lucrătorului și a țaranului, care e Căminul Cultural.

*

Ideia căminelor a fost propăvăduită de Casa Școalelor înainte de războiu și reluată anul trecut nu ca o autoritate ci ca un sfetnic al tuturor, arătând, preoților și învățătorilor ce dar de bunuri spirituale e Căminul de cultură pentru muncitorii pământului și ai fabricilor.

Prin simpla putere a cuvântului s'au întemeiat aici și colo o seamă de cămine.

Intemeterii lor spun că sunt adevărate daruri cerești pentru setea de lumină a oamenilor.

Unul din scriitorii noștri stăruiind asupra ideii Căminelor Culturale, a spus că ele deschid perspective seducătoare de adevărat apostolat.

Dela legea învățământului obligator și până astăzi s'a crezut că dacă se pune în funcțiune mașina celor 5 clase primare, poporul vârit cu arcanul amenzilor în școală, are să iasă la intervale egale luminat definitiv. Mașina a funcționat neconținut. S'a constatat însă — ce e drept foarte târziu — că funcționează în zadar, Puiul de sătean, vârit în ea fără voia părinților și fasonat cu chiu și vai cinci ani de zile, iese fără să înțeleagă rostul școlii și lăsat apoi în libertatea firii, își revine la formele primitive anterioroare. Un tată care trecând prin instituție nu i-a înțeles scopul, cum îl va înțelege pentru copilul său? Vorbind răspicat, școala primară pentru sătean n'a însemnat prea mult. A ajunge, după cinci ani de învățatură să pui abia o iscălitură pe hârtia dela judecatorie și să gân-găvești câteva silabe pe un colț de ziar adus de vânt, acesta a fost rezultatul școlii primare la sate. Peste câțiva ani, tânărul obsolvent redevenia analfabet.

În formă liberă, benevolă, Căminurile Culturale, vor aduce leacul. Nu există un alt mijloc la țară pentru a valorifica cultural elementele primului învățământ și a justifica școala. În aceste Căminuri prin cartea pe care o vor ceti, prin revista și ziarul pe care le vor răsfoi, prin lucrurile pe cari le vor vedea, prin cuvintele pe cari le vor auzi, absolvenții vor înțelege că școala le-a pus la îndemână mijloace, simple

mijloace spre a se folosi de tezaurul culturii pentru sufletul lor de oameni, pentru conștiința lor de cetățeni.

Acolo se vor stabili punctele de contact între masse și între cultură, prin curiozitatea și prin interesul pe care factorii de lumină vor ști să le deștepte. Și nu e nevoie de multă istețime pentru a deștața gustul cultural în popor.

Poporul iubește cartea pe care știi să i-o pui în mână. Dar nimeni nu s'a coborât să-i pună în mână această carte. El singur nu știe de unde s'o ceară.

Învățătorii și preoții cărora li se adresează această nouă și mântuitoare menire, nu vor avea nimic de pierdut.

Vremurile noi au stârnit în straturi largi ambiții politice. Aceste ambiții vor trebui justificate. Va veni o vreme, în curând, când țaranii vor alege numai pe cine vor cunoaște bine. Cine voește să reprezinte masele, să dovediască prin muncă proprie pentru ele că e vrednic să le reprezinte. Poate cel mai nobil merit cu care un candidat se va înfățișa alegătorilor săi țărani, va fi să le spună: „Eu am înființat Căminul Cultural din cutare sat, eu am adus acolo cărțile frumoase pe cari atâta lume le-a cetit și s'a luminat, eu am dat atâtea sfaturi și îndrumări cari au folosit. Aveți încredere în mine.“

Un Cămin Cultural — cuvânt cald și familiar, care amintește vatra păstrătoare de tradiții a neamului nostru — reprezintă toatitatea acțiunilor și faptelor sociale dintr'o comună: Șezători, serbări, teatre, conferințe predici, muzică, cinematograf, bibliotecă, librărie, muzeu, câmp de joc, horă, atelier de lucruri casnice...

Cum faptele acestea întră și în programul de activitate al „Comitetelor școlare“ aceste comitete în multe locuri, pot fi una cu „Sfatul de cârmuire“ al căminului. Comitetul școlar constituit va avea atunci o acțiune pentru susținerea și propășirea școlii și alta în sfatul de cârmuire al căminului cultural care e centru în urul căruia trebuie să graviteze viața sufletească a satului.

Învățătorul, dacă el însăși e convins de marea putere a culturii și dacă e adânc simțitor pentru nevoile poporului său se va sili să treziască în toți câți compun comitetul școlar. conștiința misiunii lor. Fără de această conștiință a rostului lor, comitetele școlare vor fi niște recipiente de ordine, fără putere de acțiune, fără viață.

Ideia Căminelor Culturale a fost lămurită pe larg în suplimentul activității sociale din „Lamura“ (anul I, No. 2, Noembrie 1920) — supliment în care s'au publicat și Statutele Căminelor și pe cari vă rugăm să le recitiți împreună cu toate notele referitoare la „Cămine“ câte s'au publicat și se vor publica în suplimentul social al revistei.

Într'o circulară adresată celor 34 de școli din comunele recomandate de D-v. pentru înființare de cămine, s'a arătat în linii mari modali-

tatea de lucru, înainte și după înființarea Căminului și pe care pentru știința D-v, de îndemnător și cercetător al faptelor o cităm aici în esența ei.

Învățătorul va sta de vorbă asupra Căminelor Culturale, cu preotul, cu primarul și cu toți ceilalți cărturari din sat.

După ce se va înțelege cu ei și după ce toți împreună se vor lega cu suflet să dea viață unui Cămin, atunci va intra în vorbă cu sătenii, azi cu unul, mâine cu altul, până când ideea căminului va pătrunde în conștiința lor ca o idee de bine pentru toți.

După învățător, după ce vorba lui va fi trecut prin inima tuturor, preotul va vorbi și el în biserică, iar Primarul la Casa Primăriei, într'o Duminecă, după ieșirea din biserică.

Când se va fi câștigat înțelegerea pentru „Cămin“ atunci se va întemeia potrivit Statutului. Se va face aceasta în unire cu toți. Să pară o creațiune a oamenilor, nu a noastră. Pentru aceasta învățătorul cu multă stăpânire de sine, se va sili să potoliască mâniile și dușmăniile dintre oameni.

Înainte de constituire se va căuta casa de adăpost a Căminului. El va fi locul de adunare al oamenilor, locul unde vîi să afli ba de una, ba de alta, locul unde se vinde un jurnal, o carte, un chip, locul unde copiii găsesc un scrânciob, un leagăn, o minge de joc, un stălp de suit, locul unde cu vremea se vor găsi cataloage de unelte și mașini de muncă, precum și toate cele de nevoie într'ale muncii agricole.

Întăiul lucru ce se va face după constituire e să se organizeze depozite de desfacere, mica librărie a Căminului, în care Casa Școalelor și alte case de editură vor trimite spre desfacere cărți în cont-commission, cărți potrivite pentru popor. Mai târziu se vor trimite și cele necesare pentru arta casnică a gospodinelor. Câștigul va forma pretutindeni fondul cultural al Căminului.

Mână de mână să se puie apoi pentru cumpărarea acelei fermecătoare unelte de cultură care e Cinematograful.

Pentru vremea liberă a oamenilor să se găsiască și distracții, ca'n America de pildă, — muzică automată, popice, jocuri de interior, ca Lotonul ș. a. Cine pierde să nu dea bani, ci să cumpere o carte, o icoană, o ilustrată, etc.

Să se găsiască distracții și pentru copii.

Să se dea de lucru fetelor și femeelor din sat. Silința fiecărui Cămin va fi să-și facă el singur un atelier, depozitând material pe seama sa. Cu un împrumut dala Bancă și cu sprijin de ici și de colo se poate începe lucrul fără sfială, cu sorți siguri de isbândă.

Să se organizeze muzeul natural și etnografic al satului, adunându-se mereu, fără preget, lucruri și produse de-ale naturii, odoare din trecut, arta țărănească a locului și tot ce se leagă de geniul nostru etnic. În ordinea aceasta de lucru se coprinde și monografia sumară a comunei.

Asupra sufletului oamenilor se va lucra zi de zi prin convorbiri dese cu fiecare, prin dare de știri, prin câte o vorbă bună, adâncă și de folos spusă la biserică, prin vestirea legilor noi și a altor hotăriri ce privesc pe unii sau pe toți, prin șezători ținute la casele oamenilor, prin vizite făcute rînd pe rînd tuturor oamenilor din sat, prin câte o carte bună pusă ba în mîna unuia, ba în mîna altuia, prin serbări, etc.

Până la publicare cărții de bază, Casa școalelor, va da celor ce sunt în lucru și se ostesc, toate lămuririle și tot sprijinul de care vor avea nevoie.

Aceia ce se așteaptă dela D-v. e rîvna, e pornirea, e ambițiunea nobilă de a vedea întemeiate acolo unde lucrați cât mai multe cămine culturale, cât mai multe tezaure de bunuri spirituale. Faceți apoi din fiecare Cămin un lucru viu, o operă de viață, un izvor de însănătoșire a lumii, căci viața a devenit spectrală, fără bucurii, o mare de griji, un adînc de dureri; omul a pierdut din noblețea umanității lui; nu vezi nici iubiri, nici lumină, ci numai ură și nouri...

În negura vieții sociale de azi, Căminul Cultural e o rază. El vine ca o necesitate a vremii, ca o apă înviorătoare pentru uscăciunea sufletului omenesc, ca o putere de umanizare a lumii.

Conștiința culturală a Dv. e să aleagă între mizeria vieții celor mulți și ridicarea oamenilor prin acțiunea stăruitoare a Căminelor de cultură.

Casa școalelor așteaptă rodul ideii sămănate.

În Buletinul special ce se va tipări la sfîrșitul anului școlar, ea va aduce la cunoștința Tării toate silințele acelor cari sau devotat culturii poporului și va căuta să distingă și să recompenzeze cultural toate energiile sociale.

Inspecții școlare.

Odată cu sosirea primăverii care licărește, se încep pe toată linia, în mod sistematic, inspecțiile școlare, din partea organelor noastre de control. Învățătorii noștri, din sate și orașe, așteaptă cu drag săvârșirea acestui act așa de însemnat în desfășurarea vieții școlare, așteaptă cu inima deschisă și conștiința liniștită pe solul dorit, care vine în numele culturii, ca să aducă duhul nou al redeșteptării noastre culturale.

Cine nu admite că în desechilibrarea generală după un cataclism îndelungat, toate instituțiile noastre se află în stadiul unei refaceri evolutive. Cine nu admite că în aceeași situație se află și școala noastră primară, care abia acum după doi ani de încercări grele și probe multe începe, grație puterii noastre de observație și voință tare, să-și găsească drumul cel nou cerut de necesitățile vremii. Și cine nu admite că în valvârtejul grijilor materiale care ține încătușată viața noastră, ca o deslănțuire firească a cum-

plitului războiu, școala noastră și-a luat și ea partea cuvenită din această criză nenorocită, dascălul nostru a fost rob și el fără voe de această epidemie nenorocoasă. Dar până aci a fost. În orizontul nostru care și-a mutat hotarele până unde răsună o limbă și să cinstește o sfântă lege, un nou ideal se plămădește și se infiripă, o nouă concepție începe a se sălășlui cu putere și cu statornicie, un nou răsunset împremuește gândirea și cugetarea noastră omenească. Este suflul nou, dătător de viață, care stinge patimile, amorțește cugetul rău, alungă golul sufletului, și statornicește în locul lor, armonizarea voințelor și tendințelor, apropiere sufletele pentru tot ce este nobil, uman și frumos, înfrățește inimile pentruca „la un fel să bată“.

Intru ajungerea și instăpânirea acestor frumoase vremi, școlai și dascălului îi revine un rol de căpetenie.

Revizorii școlari, răsăriți și ei din rândurile învățătorilor, pleacă în aceste zile la drum, ducând cu ei un suflet mare gata de-a colabora cu învățătorii lor, colegii lor, rămașii la sate, pentruca împreună să pună la cale școala, această naie care are să ducă poporul nostru la liman. În purtare, manifestare, și atitudine acesti revizori, se deosebesc așa de mult de inspectorii faimoși de pe vremuri, cari aveau aspectul unor panduri, veniți anume ca să satisfacă unor principii înguste de imperialism, de desnaționalizare a elementului nostru. Sfera de activitate, a acestor inspectorii sub acoperișul modestelor noastre clădiri de școală să mărginească la o singură atribuție, acea de a se informa cum se respectă edea de stat unitar maghiar. Revizorii noștri duc cu ei îndrumări binevoitoare, instrucții necesare și observații prietenești, cari își vor face adăpost statornic în sufletele învățătorilor, patrunși și ei de același sfânt ideal, ca și șefii lor, cari vin în numele legii și al culturii.

Avem cea mai hotărâta credință, că în aprecierile lor, asupra progresului realizat, revizorii școlari vor ține seamă de multele vicisitudini și greutăți prin care trec școala noastră, iar învățătorii noștri vor dovedi că știu se respecteze pe acești superiori ai lor, cari vin să îndrumeze, să îndrepteze tot ce stă în calea care trebuie să ne apropie de țintă.

În acest semn dorim ca munca ce se depune să fie augurul vremilor către cari ne străduim.

A. Pora.

Frângurele.

— A. G. Olănescu —

Când cineva a ajuns să se admire pe sine, ciasul greșelilor sale nu e departe.

*

Frumosul nu se discută: se simte; tot astfel și adevărul.

CRONICA

Cu numărul de față revista noastră se tipărește în atelierul de arte grafice al firmei Bernal din Cluj, care a primit a ne tipări numărul, în același tiraj și condiții cu jumătate preț, față cu firma de până acum. Situația financiară a revistei noastre fiind destul de modestă, firește ne-am bucurat la acest nou ofert, dată fiind economică considerabilă ce putem face. Avem nădejdea că noua firmă va căuta să satisfacă tuturor angajamentelor luate și că va satisface tuturor așteptărilor noastre din punct de vedere tehnic.

*

Reforma învățământului primar. În noul proiect de modificare al învățământului primar, ce se spune că va fi depus Parlamentului, între altele se preconizează și următoarele reforme:

Pentru fiecare clasă se fixează învățătorilor până la 50 elevi.

Amenzile școlare se vor majora: gr. I 2 lei, gr. II 4 lei, gr. III 8 lei (pentru fiecare absență). Primele 5 zile de școală din Sept. vor fi amendate cu 50—100 lei.

Cursurile elementare și complimentare sunt obligatorii. Învățământul și întreținerea școlilor primare o va avea Statul. Comitetul școlar din comună va constata necesitatea înființării școlii, raportând comitetului județean, iar acesta comitetului regional, care va ordona înființarea.

În fiecare județ va fi un comitet școlar județean compus din 15 membrii: 6 aleși de secția județeană a asociației învățătorilor, iar 6 numiți de inspectorul școlar regional, pe un ciclu de 5 ani.

Fiecare directorat regional va avea un comitet școlar regional compus tot din 12 membrii (dintre care 6 învățători).

Membrii comitetului regional se numesc de Ministerul de Instrucție pe timp de 5 ani. Președintele acestui comitet regional este Inspectorul școlar regional.

Pentru control vor fi: revizori de plasă numiți pe viață, de comitetul școlar județean, dintre învățătorii cu cel puțin 10 ani de serviciu; un inspector școlar județean numit pe viață (de comitetul școlar regional), dintre învățătorii cei mai distinși, cu un serviciu de cel puțin 20 de ani; un inspector școlar regional numit tot pe viață, prin decret regal.

Pe lângă școlile normale de fete se vor înființa cursuri speciale pentru școlile de copii mici.

Cursurile școlilor normale vor fie de 8 ani. Salariul învățătorilor va începe de la 300 lei. Numirile în posturi se vor face de Comitetul școlar județean. Cei numiți vor fi definitivii numai după un serviciu de doi ani, când nu se vor mai putea transfera fără învoirea lor.

Eșirea la pensie va fi după 30 ani de serviciu, cu ultimul salariu. La 65 ani vor fi puși în retragere din oficiu.

Salariul revizorului școlar va fi cu un adaos de 50 la sută.

*

Profesori cursiști. De o vreme încoace se deslănțuesc nu șir întreg de atacuri și sfidări, la adresa profesorilor pregătiți la cursurile de vară. În revista „Cele Trei Crișuri” dl Prof. Mehedinți, este îngrijat de soarta învățământului românesc care, a ajuns pe mâna unor „băețeni cari nici n'au părăsit băncile școlii și au ajuns învățători și profesori prin harul unei pregătiri de vilegiatură”. Tot asemenea un „cronicar” îndrăznește să năpustește cu o furie puțin conștientă, asupra acestor oameni, cari au devenit calul de bătae al tutuoaara, pentru că au făcut o adevărată jertfă pentru neamul lor în vremuri critice.

Nu tragem la indoială bunele gânduri ale dlui prof. Mehedinți, dar trebuie să-l rugăm să creadă că fără acești „cursiști”, școlile noastre secundare și normale ar fi rămas ca număr tot atâtea câte aveam pe vremea urgiei ungurești. Și ce era de cultura noastră în acest caz, când minoritățile ar fi avut mai multe licee și școli normale pe pământul românesc, unde cultura noastră, și așa paralizată de vicisitudinile vremii, trebuie să superiorizeze alte culturi. Și ce se întâmpla cu acea mare afluență de băeți, și tineri, setoși după carte și învățătură, dacă nu erau acești „cursiști”, cari să riște și clătine de dragul patriei, linistea lor familiară și casnică.

Noi putem asigura pe dl Mehedinți că acești profesori de „vilegiatură”, au dus cu ei, din satele de unde au plecat atâtea suflete, care întregesc lipsa de cunoștințe pe care n'ar avea-o. Și-l mai putem asigura, că după o practică de 10—15 ani, pe terenul învățământului, acești profesori posed o dexteritate atât de promuțată în predarea obiectelor de învățământ, încât cursurile lor nu sunt fără roade. Cunoaștem oameni în istoria culturii omenești, cari au devenit mari, celebri chiar, pe cale autodidactică, citind și învățând în timpul liber, Nu odată aceștia s'au afirmat și validat cu destulă tărie. Și credem, ba suntem convinși că profesorii cursiști, mânați de dorul de-a pătrunde tainele culturii, vor urma acelaș proces, de cultivare autodidactică, dată fiind selecționarea care s'a avut în vedere la susținerea lor, și dată fiind deplina lor conștiință de cvantul de cunoștințe ce-l au și ce trebuie să-l mai câștige.

Dl Mehedinți poate fi liniștit că oamenii din Ardeal, cari au știut face față nevoilor culturale în vremuri neasemănat mai grele, vor și să se afirme mai ales astăzi, când avem toate inlesnirile și posibilitățile pentru aceasta. (A. Pora.)

*

Eligibilitatea învățătorilor. Este știut cum în noua lege electorală § 17 s-a fost ridicat dreptul de eligibilitate al învățătorilor. Ajuns proiectul în comisiuni a suferit modificări însemnate între cari remarcăm și următoarea: *corpul didactic să fie eligibil numai după ce respectivul om de școală împlinește 10 ani în cariera sa.*

În sensul stilizării originale era o prea mare nedreptate ce ni s'ar fi făcut. Ni s'a restrângeau în o formă prea severă drepturile politice ce le avem ca cetățeni. Aceasta era contrar constituției vechi ce a avut statul român, căci celce e investit cu dreptul electoral și poate ocupa o funcțiune publică are drept să figureze ca membru în oricare din corpurile formate prin sufragiile cetățenilor.

Nu pricepem ce interese de stat a putut determina pe făuritorul acestui proiect de lege, de a restrânge aceste drepturi legale ale noastre, cari nu ne-au fost denegate nici sub regimurile tirane a opresorilor străini! Pentru ce să fie lipsit de acest drept cardinal numai corpul didactic lăsând voie liberă celorlalți funcționari publici de stat? Această procedură era un adevărat atentat îndreptat în contra noastră, care stă în directă contradicție cu curentele democratice a timpurilor noastre.

Este doar recunoscut că învățătorimea stă în imediata legătură cu masa poporului dela sate, care numai de aci înainte va trebui să-și facă o educație cetățenească și politică. Învățătorimea din nemijlocită apropiere cunoaște ranele culturale, sociale și economice pe cari trebuie să le vindece statul prin legiferări drepte bune și cinstite. Învățătorimea va feri satele de demagogia oamenilor mici la suflet promițând imposibilități tehnice și fizice au provocat în sinul poporului atâtea disordine, neîncredere și în multe locuri chiar anarhia.

Interesele școlii și ale învățământului nu suferă nimic prin faptul că 2—3% din personalul chemat să promoveze instrucția ar fi membrii ai Corpurilor legiuitoare. Din contră ar ajuta chestiunile școlare și de învățământ în favorul statului și poporului care îl susține și formează.

Chiar și restricțiunea ce s'a făcut nu ne poate mulțumi, dacă aceia este exclusiv pentru noi și nu și pentru alte categorii de funcționari.

Asociația corpului didactic din Bucovina cu sediul la Cernăuți, a trimis un protest în această chestiune.

(tr.)

*

Marea adunare a funcționarilor publici. În 20 Februar a. c. s-a ținut la București sala Ateneul Român o înaltă și înosantă manifestare deamă de corpul mare al funcționarilor publici din toată România. Obiectul a fost „Statutul unic” a tuturor funcționarilor publici plătiți de stat anunțat chiar prin Mesagiul regal.

Vrednicii conducători ai organizațiilor funcționarești n'au așteptat ca acest statut să-l ticluiească guvernul după calapoade învechite, și l-au statorit ei așa după cum cere dreptatea socială condusă de spiritul larg democratic dl. vremilor de azi. „Statutul unic” datorit unor oameni cu înalte vederi cum e și al N. Schina președ. Uniunii generale a sindicatelor funcționarești a

fost aprobat și primit cu însuflețire de reprezentanții autorizați a provinciilor unite și a tuturor categoriilor de funcționari publici din întreaga țară. O comisiune a fost aleasă care să-l aducă la cunoștința M. S. Regelui, ministrului președinte, președinților Corpurilor legiuitoare și ministrului de justiție care e totodată președintele comisiei formate de guvern în vederea alcătuirii unui astfel de proiect.

Prin acest act, funcționăria română a făcut un mare pas spre independență și deplină stăpânire pe soarta sa, fără să mai depindă de toate fluctuațiile politice, slujind până la dejosire organizațiilor partidelor dela putere.

Noi ne bucurăm de astfel de măsuri. Asociația funcționarilor din Ardeal cuprinde în cadrele sale și organizația noastră învățătorească și așa nădăjduim că multe postulate pe aceasta cale ne vor fi îndeplinite. (tr.)

Unificarea salariilor învățătorilor confesionali și comunali. Suntem informați că Ministerul central din București, în urma multelor intervenții și mai ales la stăruința comitetului Asociației noastre, a hotărât regularea salariilor învățătorilor confesionali și comunali, estinzând unificarea și asupra acestora. În acest scop s'au și prevăzut în bugetul anului viitor sumele necesare.

Rețineri la fondul de penziune. E știut că prin noua orânduire a asemnării și lichidării salariilor, învățătorilor li-se face lunar reținerea de 10% în favorul fondului de penziune.

Procedura din punct de vedere administrativ o găsim de forte defectuoasă, dat fiind că învățătorilor nu li-se extradă nici un act justificativ despre aceste rețineri.

La pensionare ei nu vor fi în măsură se poată justifica aceste plătiri, lucru care după concepția noastră, va îngreuna cursul normal al lucrurilor.

Cerem ca învățătorii să fie provăzuți cu o condică deosebită în care să li-se induca fie care act de solvire, pentru a le rămâne aceasta ca un act justificativ pentru orice eventualitate.

Organizarea subsecțiilor. Zi de zi ne sosesc rapoarte despre organizarea subsecțiilor din diferitele județe. Acest fapt denotă faptul că învățătorii noștri, pătrunși de spiritul de disciplină fără care nu este prosperitate, se conformează hotărârilor și ordinilor emenate dela centru.

Indemnăm toate secțiile din nou să nu uite de aceasta colegială îndatorire, prin care ni-se

ușurează și nouă munca de organizare și ne pune în fericita poziție de-a putea face pentru proxima adunare generală o fidelă dare de seamă a cu privire la situația Asociației noastre.

Institut de studii sociale la București. În București s'a pus bază unui institut de studii sociale, având menirea să popularizeze teoriile științifice și realizările practice în câmpul activității sociale, pentru a fi de folos conducătorilor politici și sociali din țară. Institutul a luat naștere din dezvoltarea cercului format împreună revistei „Arhiva pentru studiul social și politic”. În fruntea institutului se găsește dl. D. Gusti, prof. de sociologie la Universitatea din București.

Cinematograful și școala. Aproape nu este om de școală care să nu-și fi ridicat cuvântul împotriva operei desastroase ce se urmează prin cinematograful, care în multe cazuri, în loc de a ajuta buna educația în mersul ei, produce chiar cea mai grozavă nenorocire pentru sufletele copiilor noștri. Filme de cea mai proastă construcție, de cel mai imoral conținut, drame scoase din lumea desfrâmurilor, din murdăria sufletelor pierdute, invenionează, oră de oră, zi de zi, an de an, tinerile noastre generații, pentru educația cărora ne trudim așa de mult. Edificiul ce voim să clădim, cu concursul statului, al societății, al bisericii și al tuturor instituțiilor, este împiedecat serios prin cinematograful distrugător.

Ar fi timpul suprem ca Ministerele în drept să reglementeze definitiv această chestiune până nu-i prea târziu.

Sanatorii și cămine de recreație pentru învățători. Membrii corpului didactic primar din vechiul regat, încă în iarna anului 1916, au pus bază unui fond, din care să se clădească sanatorii și cămine de recreație pentru învățători. Fondul s'a augmentat din 1% al salariului, reținut dela fiecare învățător.

Dupăcum suntem informați, Ministerul Instrucției studiază serios chestiunea, pentru a pune în ființă aceste instituții încă în vază acestui an pentru acești muncitori, cari au lipsă mai mult decât alți funcționari de repaus și recreații.

Așteptăm și noi ca lucrurile să vie în ogașia lor normală, ca să începem lucrările pentru realizarea aceluiaș scop, după în statutele de organizare ale fondului „Gheorghe Lazar”.

Școlile românești din Macedonia. Aproape toate organizațiile noastre culturale, reacționează hotărât contra închiderii școlilor românești din Macedonia, de către „bunii noștri vecini” Sârbii. Mai nou, centrul studențesc „Petru Maior” din Cluj a luat inițiativa de a aranja un mare meeting pentru redeschiderea acestor școli. Ne asociem și noi, învățătorii, la aceasta mișcare și rugăm guvernul să ia în apărare pe frații noștri, rămași sub jugul strein, de care am avut atâta parte și noi.

Titluri feudale. Prefectura orașului Cluj și județul Cojocna, în baza dispozițiilor cuprinse în Constituția țării, a luat măsurile ca în toate adresele oficiale ce se fac în birouri, să se evite în viitor titlurile de Von, Grof, Conte, Baron etc. fiindcă toate aceste ne amintesc de vremile feudale cari au trecut. Astăzi titlurile și stima se câștigă prin muncă individuală și nu prin moșteniri.

Avis. Înțelegând greutățile ce se cauzează învățătorilor prin faptul că salariile li-se asemează și lichidează așa de neregulat, după mai multe stăruințe și hotărâre, am convenit a trimite revista și acelor învățători, cari nu solvesc anticipativ costul abonamentului, cu o condițiune numai, acea de a-cere fie care trimiterea, pe o cartă postală, în care declară că va solvi abonamentul ulterior. Trebuie să fim și noi orientați.

Aprețieri. Pentru a-se vedea cum este primită revista noastră și înafară de lumea dascălească dăm mai jos aprețierile ce le găsim în ziarul „Infrățirea” din Cluj. Sub titlul „O revistă de specialitate” cetim:

La Cluj, apare de un an și mai bine revista „Invățătorul.” E o revistă de specialitate, fiindcă în articolele și în notițele ce publică, se interesează exclusiv de activitatea profesională a învățătorului român.

Din acest punct de vedere, nepierzându-se într'un material cules la întâmplare, care nu se concentrează în jurul unui principiu organizator, revista „Invățătorul” capătă o deosebită însemnătate și valoare, punând la îndemna unei anumite categorii de cititori numai ce e necesar lor. Prea aveam multe reviste „de cultură generală”, după lectura cărora nu te alegeai uneori cu nimic, ca să nu subliniem cu satisfacție apariția unei reviste, care iese din linia comună.

În ultimul număr apărut, remarcăm primul articol al d-lui A. Pora despre Gheorghe Lazăr.

Nu e, de-sigur, figură mai impunătoare și pildă mai frumos îndrumătoare pentru învățătorimea ardeleană decât Gheorghe Lazăr. El, dacă a văzut că nu poate să slujească în toată voia pentru luminarea Românilor în Ardealul din trecut, robii, s'a dus în vechiul Regat și muncind cu o rară râvnă, a fost puntea de trecere și de întărire între Românii din cele două părți ale Carpaților. Așa-dar, o muncă neprețuită, care birue greutățile în cari se desfășoară.

Cuvintele scrise de d-l *Iosif Stanca* asupra organizării intelectualilor ar fi mai potrivite, dacă ar insista mai mult asupra motivului economic, care trebuie să stea la baza acelei organizări.

Foarte nemerite sunt articolele de pură didactică. Așa, *Metoda geografiei*, „scrisă de d-nii *I. G. Bratu și Fl. Cristescu* va fi de un nespun folos tuturor învățătorilor.

În rubrica monografiilor școlare se face pe rând, istoricul și descrierea instituțiilor noastre de cultură primară.

Cronica, foarte bogată, pune în curent pe învățători cu tot ce se petrece mai important în legătură cu cariera lor.

Condițiile tehnice, în care apare revista, cu o hârtie bună, cu tipar îngrijit, cu ilustrații reușite, sunt de mirat pentru vremurile grele de azi și dau dovadă de munca, pe care o depun, cei cari se îngrijesc de ea.

Cu asemenea calități, socotim ca o elementară datorie ca învățătorii toți să se aboneze la revista „Invățătorul.”

Deasemenea în numărul 8 „Revista Copiilor și a Tinerimei” din București scrie: „În Cluj apare revista bilunară „Invățătorul”, organul Asociației învățătorilor din Ardeal. Acesta pretioasă revistă publică articole care ar folosi învățătorilor noștri din regat să le citească. Bibliotecile școlilor noastre rurale și urbane ar trebui să fie toate abonate.”

POȘTA REDACȚIEI

Dlul P. Iencicău Baia de Criș. Rechizite școlare nu se găsesc la nici o librărie ori firmă din Ardeal. Adresați-Vă la firmele „Cartea Românească”, ori „Sococ” din București. Cred că lămuriri precise Vă poate servi „Casa Școalelor” din Ministerul Instrucțiunii din București.

Dlul A. R. Poeziile Diale sunt publicabile. Ele ar face pentru broșuri cu „Căutece din războiu”. Noi ne preocupăm de alte probleme.

Dlul Tr. Ș. Articolele primite. Vor urma în ordinea în care au sosit. Rubrica monografiilor școlare am deschis-o tocmai conduși de principiile ce amintesci. Regretăm prea puțină insuficiență din partea colegilor noștri. Dar nu vom abandona idea. „Pe la redacție” dau cam puțini oameni.

Dlul S. D. Ocenele Mureșului. Piesa teatrală, trimisă spre publicare și-am retrimis-o prin postă. Ea e foarte potrivită pentru teatre sătești, pentru felul ei nimerit de a combate viciile și moravurile distrugătoare dela țară. Dar nu o putem publica într'o revistă cu altă specialitate.

Cens.: A. Pora.

REVISTA „INVĂȚĂTORUL” CLUJ